

Vilan

Onder de sok

Soms denk je dat we niets opschieten met die beschaving. In het Catshuis vergaderen ze over verdwenen miljarden, die de bevolking straks moet gaan ophoesten. Twaalf miljard, hoor je steeds vaker. Wat een bedrag. En intussen zucht elke brave burger over de belastingaangifte. Het leven lijkt steeds meer om bonnetjes te draaien, het mijne in ieder geval wel.

Elk kwartaal orden ik mijn bonnetjes. Elk bonnetje krijgt een gekleurd streepje onder de datum en daarna leg ik alles op chronologische volgorde. Zo overzie ik mijn leven van de afgelopen maanden. Ik herontdek waar ik ben geweest, de boeken die ik kocht zie ik voorbij komen en ik zucht bij het besef dat ik sommige ervan nog steeds niet heb gelezen. Mijn laatste aanschaf: een goedkope editie van Dode Zielen, gekocht tijdens een deprimerend weekend. Maar daarna ging de zon schijnen, mijn humeur klaarde op en de Dode Zielen liggen op een stapeltje. Het bonnetje krijgt een streepje. Dat van die twaalf miljard kunnen mijn hersens niet bevatten. Stel dat het bangmakerij is, zodat we straks moeten zeggen: 'Ooh, het is maar acht miljard', dan nóg is het raar. Vorige kabinetten de schuld geven, getuigt van een slecht karakter. Als je een fiets van iemand koopt, kijk je die na op eventuele gebreken. Dus zeker als je het landsbestuur van een ander overneemt.

De bonnetjes gaan naar mijn belastingadviseuze. Ze is streng en verwacht dat ik tijdig alles inlever. Eerst vraagt ze dat in een mail, daarna gaat ze telefoneren. Vroeger bereikte ik nogal eens het stadion dat ik over het knipperende lichtje van mijn antwoordapparaat een sok legde. Dan voelde ik me minder schuldig want ik wist wel degelijk in gebreke te zijn. Daar heb ik van geleerd. Tegenwoordig ben ik op tijd. Zij glimlacht dan tevreden en ik fiets opgelucht naar huis.

Hoe kun je nou miljarden tekort komen? De Nederlandse geschiedenis lijkt van crisis naar crisis te hinkelen. De ene ellende is nog niet voorbij of de andere wordt aangekondigd. Geld uitgeven aan spullen waar je niks mee doet, dat begrijp ik op zich wel. Mijn boekenstapeltje met de Dode Zielen is best hoog. Maar voor eigen domheid mag je een ander niet laten opdraaien. Net of ik tegen mijn rode kater Tim zeg: 'Voor-taan moet jij de ongelezen boeken betalen'. Dat zal hij netzomin begrijpen, als ik begrijp waarom u en ik het overheidstekort moeten oplossen.

Vilan van de Loo

STEFAN BORNEMAN (26), KUNSTENAAR

‘De computer geeft mij vrijheid’

‘Jongen (17) die van havenhoofd sprong heeft dwarslaesie’ kopte de krant op een zomerdag in 2006. Inmiddels zijn er zes jaren verstreken voordat Stefan Borneman weer het nieuws haalt. Vrijdag 6 april opent hij zijn eerste expositie 52°556.42 N; vernoemd naar de breedtegraad van het ongeluk. Daarnaast presenteert hij in juni een documentaire die hij samen met Anne Fehres maakt. “Het is mijn enige en laatste kans. Dan ben ik maar onderwerp en lijdend voorwerp tegelijk. Al ging die acceptatie niet vanzelf”.

Door Miranda Fieret

‘Jongen (17) die van havenhoofd sprong heeft dwarslaesie’. De kop van het artikel is velen nog altijd bijgebleven. Het leek zo onwezenlijk, zelfs op papier. Een gezonde jongen van zeventien die na één miscalculatie de rest van zijn leven moet boeten. Toch is het werkelijkheid. En terwijl weer een nieuwe krant verschijnt, verstillen langzaam de gesprekken vol bezorgdheid over ‘die jongen van het havenhoofd’. Maar voor Stefan Borneman was het allesbehalve stil. Hij is bijna volledig verlamd. De afgelopen zes jaren waren afzien. Hard werken om te revalideren, om de vele longontstekingen de baas te blijven en vooral hard werken om te kunnen leven. Zijn hart klopt wel, maar echt het leven door de aderen voelen stromen? Dat was een stuk lastiger. Dat is het nog steeds. Ik ga niet meer zoveel naar buiten”, vertelt hij vanuit zijn bed, in zijn appartement met uitzicht op een straalblauwe hemel. “Ik weet niet waarom, ik zou niet weten wat ik buiten zou moeten. De drempel wordt zo wel steeds hoger, dat weet ik”. Stefan is rustig, realistisch. Wat hem de nodige afleiding geeft, staat pontificaal voor hem. “De computer geeft mij vrijheid. Ik voel me nog steeds opgesloten, maar dit biedt zeker uitkomst. Hier maak ik mijn kunst. Met behulp van photoshop en een speciaal tekenprogramma dat echt schilderen kan simuleren”. Stefan heeft stevast een sticker op zijn neus. Deze stip is van reflecterend materiaal, waarop zijn computer reageert. Hij lacht even: “Soms hebben vrienden niet eens meer door dat die stip op m’n neus zit. Ze zien me er altijd mee. Ik vergeet het ook soms. Als ik naar het ziekenhuis ga en ik zie mensen kijken, weet ik meteen waarom”. Soepel laat de jonge kunstenaar zien

hoe het systeem werkt. “Ik kan alleen niet in de namiddag werken. Dan schijnt de zon naar binnen en wordt m’n computer helemaal gek”. Zijn werk is heel divers. Water en vrouwen spelen vaak een rol. Zijn meest recente werk is veelal zwart/wit. “Tja, dat is misschien m’n duistere kant”. Hij scrollt door honderden kunstwerken. Uit al zijn materiaal heeft hij negen werken gekozen voor de expositie 52°556.42 N. “Ik heb veel gemaakt naar aanleiding van het ongeluk. Toen ik wist dat ik ermee ging exposeren, heb ik de collectie compleet gemaakt”. Het verschil tussen werk van vroeger en nu is met name te zien aan de grofheid van de digitale penceelstreken. “Het is monnikenwerk. Ik denk dat ik zo’n 75 tot 100 uur bezig ben met een schilderij. De laatste tijd werk ik met de wascovariant. Dan kan ik de kleuren beter uitvegen”.

Ongeluk

We staren naar één van zijn werken: een horizon van water. Onder de oppervlakte heeft Stefan het gezicht van een vrouw verwerkt. “Ik kan me alles van het ongeluk herinne-

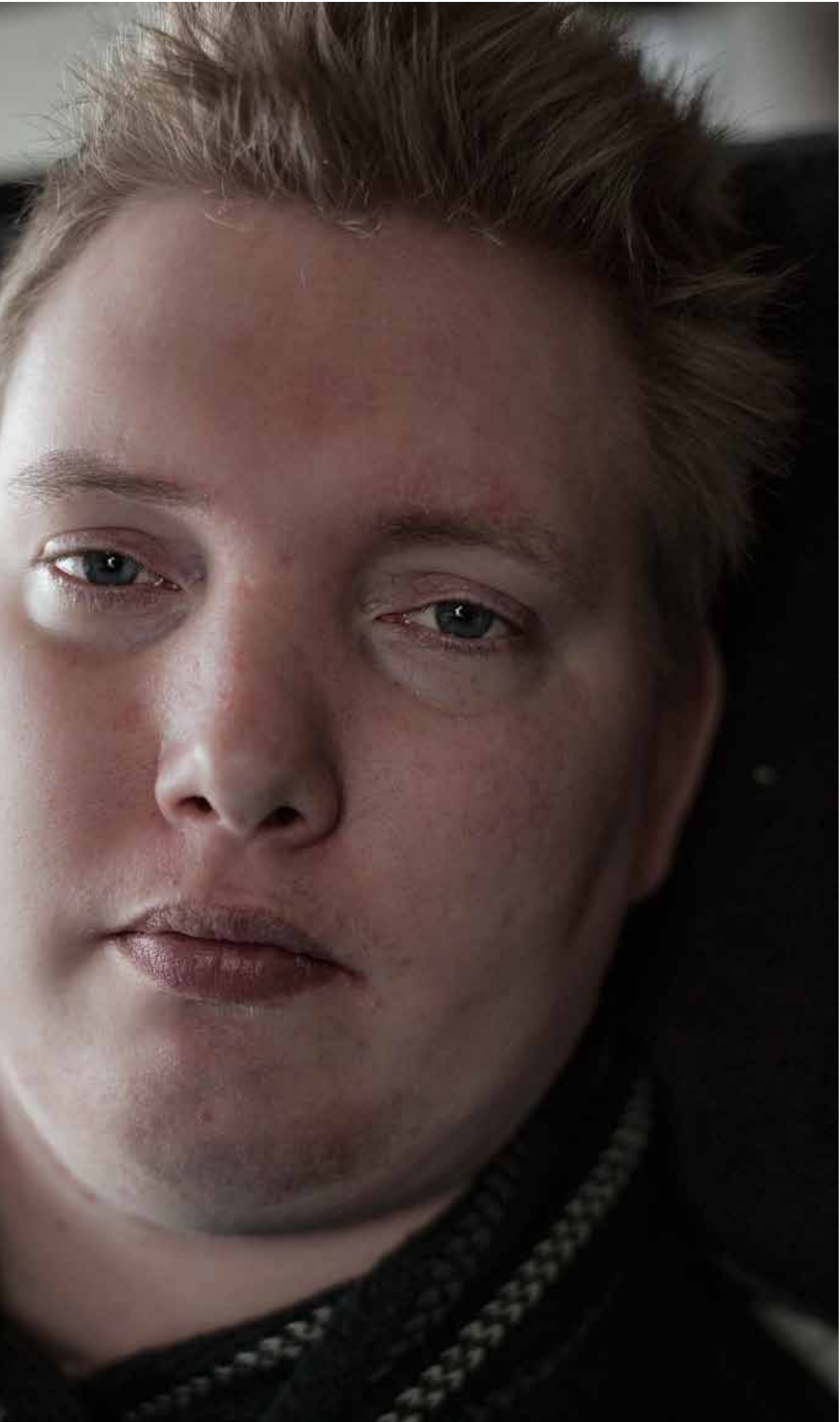
‘Het water komt binnen en ik kan mezelf niet bewegen. Dan ga je dood. Daar had ik eigenlijk meteen vrede mee’

ren. We waren al de hele vakantie op Scheveningen. We sprongen ook vaker in de zee, maar hadden nog nooit gedoken. Het is daar zo ontielig diep, de Stena Line ging er zelfs langs. Ik ben iets te vroeg gedoken. En ik had net een golf gemist, het water trok zich al terug. Er was een doffe klap. Ik trok meteen de conclusie dat het mis was. Het water komt binnen en ik kan mezelf niet bewegen. Dan ga je dood. Daar had ik eigenlijk meteen vrede mee”. De vriend waarmee hij op het havenhoofd was, had in eerste instantie niet door dat zich voor hem een drama voltrok. Pas toen Stefan niet reageerde op iets wat hij gooide, gingen de alarmbellen rinkelen. Stefan: “Het staat mij helder bij dat m’n vriend samen met iemand anders mij aan de kant heeft gekregen. Een schipper dacht ik, het was een man met een baard. De ambulance kwam vrij snel daarna”. Later bleek zijn gedetailleerde herinnering anders dan de werkelijkheid. “Zo’n anderhalf jaar later vertelde m’n vriend dat hij mij alleen aan de kant heeft gekregen. Er was geen man met een baard. Ik was echt verrast. Ik weet nog steeds niet waar die man in mijn herinnering vandaan komt. Ik praat niet meer met m’n vriend over het ongeluk. Ik ben hem niet lang na het gesprek uit het oog verloren”. Stefan heeft nu een metalen staaf in zijn nek. Hij kan zijn hoofd en armen bewegen, maar de fijne motoriek is weg. De biceps doen het wel, triceps en de onderarmen niet. De revalidatie ging niet soepel omdat ook zijn longen een klap hebben gehad. “Na 25 longontstekingen ben ik gestopt met tellen. M’n longen zijn naar de klote. Een normaal mens kan z’n neus snuiten, even rochelen. Ik kon toen geen van beide. Elk verkoudheidje ontwikkelde zich tot een longontsteking. Gek werd ik ervan”. Na de berusting die hij voelde in het

► Foto: Raymond van Houten

water, viel de acceptatie later juist tegen. “Het besef had ik al toen ik in het water zag dat ik mijn handen niet meer kon bewegen. Ik dacht dat ik mijn dwarslaesie daarna snel had geaccepteerd. Toch bleek dat achteraf gezien niet zo te zijn. Het is moeilijk uit te leggen, maar het viel me tegen”. De wrange situatie is niet als een langspeelplaat blijven hangen in de gedachten van deze jonge Hagenaar. “Ik ben nooit kwaad geweest. Ik heb mezelf nooit iets kwalijk genomen.

Natuurlijk had ik niet moeten dui-ken, maar daar verander ik niks meer aan. Als ik daar over na ga denken, is het einde zoek. Je bereikt er niks mee”.

Fantoompijn

Na de revalidatie is hij op zichzelf gaan wonen. In een speciaal complex waarbij de zusterpost in hetzelfde gebouw zit, kan hij zichzelf redden. Al blijft het moeilijk. Stefan heeft namelijk last van fantoompijn. Dit is een pijnsensatie afkomstig van zijn

verder gevoelloze lichaam. Over zijn hele lichaam voelt hij hevige pijnen. Hij zucht en houdt zich even stil. Zijn mondhoeken krullen even op als hij zijn verhaal vervolgt. “Toevallig had ik het er gisteren nog met een vriend over. Als ik zou moeten kiezen voor een dwarslaesie zonder pijn of een normaal leven met fantoompijn, kies ik voor de eerste optie. Fucking hell, het is ondraaglijk. Het brandt, tintelt. Die pijnbeleving is alleen maar erger geworden. Dat is eigenlijk nog mijn grootste ongeluk”.

Bijna alle pijnpoli’s die ertoe doen heeft de kunstenaar van binnen gezien. Zonder resultaat. Hij krijgt nu morfine en rookt drie joints per dag. “In cannabis zit de stof CBD, dat werkt pijnstillend. Ik heb spijt van de morfine, maar ik kan er niet meer mee stoppen. Voor de joints ben ik afhankelijk van anderen. Soms wil- len zusters niet een vuurtje geven, ze vinden het drugs. Maar alles is drugs, als het maar werkt. Die pijn maakt het leven voor mij uitzicht- loos”.

‘Fucking hell, het is ondraaglijk. Het brandt, tintelt. Die pijnbeleving is alleen maar erger geworden. Dat is eigenlijk nog mijn grootste ongeluk’

Stefan woonde al voor zijn ongeluk op zichzelf. Als zestienjarige woonde hij via een begeleid wonen-project op het Regentesseplein, later he- lemaal alleen in het centrum. Die zelfstandigheid werd na het onge- luk flink ingedamd. “Dankjewel, dankjewel, dankjewel. Ik word er gek van om alles te moeten vragen en daarna te bedanken”. Maar de zorg bracht hem ook nieuwe vriend- schappen. “Paul van de firma Raad & Daad is een leuke vent. Hij helpt me met de papieren. De subsidieaanvra- gen vormen een oerwoud. In de tijd dat hij bij me was, zijn we vrienden geworden. Daarnaast heb ik ook meegedaan aan het buddyproject. Mijn buddy komt oorspronkelijk uit België. Hij is 55 jaar, maar we hebben dezelfde interesses. Dat vind ik wel leuk, voor het ongeluk had ik niet zoveel verschillende vrienden”. Naast zijn nieuwe vrienden, heeft hij ook een nieuwe familie gekre- gen. Zijn ouders waren al voor zijn geboorte gescheiden. Pas na het on- geluk herstelde het contact. “Toen ik het gezin van mijn vader leerde kennen, was dat overweldigend. Ik heb nu ineens een halfbroertje en -zusje. Van mijn moeders kant heb ik nog een halfbroertje, die jongen is echt om op te vreten. En ook heel slim”. Zijn vader woont nu in Al- mere. “Ik zou graag dichterbij willen wonen, maar dat gaat niet meer. Ik heb hier mijn huis. Indertijd ben ik in Den Haag gebleven vanwege mijn vrienden. Alleen is van dat contact niet veel meer over”. Stefan’s vrien- denkring is uitgedund. “Een aantal kwam niet meer langs. Ze vonden het moeilijk, of het was te ver. Ik revalideerde meer dan een jaar in Amsterdam, vandaar. Je leert je echte vrienden kennen. Ik merk dat sommigen zich schuldig gaan voe- len. Dat is niet mijn bedoeling. Het is

net zoals bij mijn schilderijen. Of je vindt het mooi, of niet. Daar moet je eerlijk in zijn. Ik wil niet de gehandi- capte kunstenaar zijn, het moet om mijn werk gaan”.

Anne

Aankomende expositie is niet het enige waar Stefan de afgelopen ja- ren naartoe heeft gewerkt. “Eerder heb ik al een T-shirt lijn gemaakt. Alles was af, maar daarna werd ik erg depressief. Het was gewoon niet de tijd, nu wel”. De expositie was er niet geweest zonder Anne Fehres. Deze bijzondere vriendin heeft een grote rol gespeeld in de manier waarop Stefan nu in het leven staat. “Anne ken ik van de middelbare school, de Dalton. We deelden toen al de interesse voor kunst. Na het on- geluk is het contact alleen maar beter geworden. Ze is een van de weinigen die altijd naar me toe kwam. Anne doet nu de Filmacademie in Gent, iets waar ik altijd van droomde. Ik vroeg haar eens over wie ze ooit een docu- mentaire wilde maken. Ze kon iedere beroemdheid kiezen. Ze koos mij. Dat had ik niet verwacht”. Stefan zag zijn kans om te proeven van het vak, om voor even filmmaker te zijn. “Het is mijn enige en laatste kans. Dan ben ik maar onderwerp en lijdend voorwerp tegelijk. Al ging die acceptatie niet vanzelf”. Wanneer Stefan praat over de docu- mentaire, komt er een vurigheid los. Hij praat honderduit. Over zijn visie, zijn band met Anne. “Ze is heel goed en ik denk dat ik ook wel wat weet. Samen zitten we op één lijn, dat heb ik nog nooit eerder gehad. Het is moeilijk om dezelfde visie te delen, vooral in de kunst. Het is wel zwaar om onderwerp van de documen- taire te zijn. Ruim twee weken was dit huis onze set. Continu draaide de camera, ik was echt kapot”. De twee praten uitgebreid over het le- ven, de pijn en de uitzichtloosheid die Stefan voelt. Euthanasie is geen taboeonderwerp voor hem. “Maar dat is iets tussen mij, mijn familie en vrienden”. Anne presenteert de film 18 juni tijdens haar eindexamen. Daarna hoopt het duo dat de docu- mentaire ook op filmfestivals te zien zal zijn. “Maar eerst mijn expositie”, zegt Stefan kordaat. “Ik sprak afge- lopen weekend de galerie-eigenaar Marcello. Hij vertelde dat hij me niet zou laten exposeren als hij er niks in zag. Dat was precies wat ik wilde ho- ren. Het gaat immers om de kunst”.

De expositie 52°556.42 N is te zien van 6 t/m 24 april in Marcello's Art Factory/ Galerie Haags.